

BİZİM BÜYÜK ÇARESİZLİĞİMİZ'DE GEÇMİŞİN OBSESYONU VE TAMAMLANAMAYAN İLİŞKİ DÖNGÜLERİNİN “DUYGUSAL BİRİCİKLİĞİ” TESİSİ

In *Our Grand Despair*, the “Emotional Uniqueness” formed by the Obsession
of the Past and the Incomplete Relationship Cycles

Tamer KÜTÜKÇÜ*

ÖZ

Barış Bıçakçı'nın *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* (2004) romanı, içeriğinde yer alan ilişkilerin dinamikleri itibarıyla kayda değer bir anlatı ortaya koyar. “Aynı evi paylaşan iki erkek” ve “onların hayatına dâhil olan genç bir kız” öznelerini içeren ilişkiler ağının potansiyel gerilimleri bir yana, özellikle bu ilişkilerin Ender ayağında gözlenen yapılanma dikkat çekici bir durum oluşturur. Öyle ki, obsesif bir biçimde Ender'in hayatına eklenen “geçmiş”, onun her yeni ilişkisini de örgüleme erkini elinde bulundururken, söz konusu ilişkilerin bir yere varamadan kesintiye uğramasına da neden olur. -Tıpkı postmodern bir anlatıda nasıl “anlam” çoğu kez tam kurulur gibi olurken kesinlik kazanmadan bir söküme uğrarsa-, bu romanda da Ender'in ilişkileri belli bir teşekkül halinin sonrasında “tekâmül edemeden askıda kalma” gibi bir hali içerir. Bu açıdan ilişkiler, bir taraftan kendi varoluşlarını örgülerken, bir taraftan da kendi sökümlerini hazırlar. Üstelik bu durum, kahramanın geçmişteki yaşantısından bugüne uzanan çizgide, sürekli tekrarlanan halkalar biçimindedir. İçinde bulunduğu hal, bir taraftan kahramanın ilişkilerini sona vardır (a)mama noktasında -bir umut yitiminin eşliğinde- belirleyici olurken, bir taraftan da onun adına bu “tamamlanamışlığı” içselleştirmekte, doğallaştırmakta ve kanıksanmışın, ait olunanın ya da olması gerekenin alanına taşımaktadır. Ender'in söz konusu ilişkileri, bu bakımdan, bir tür “çaresizliği” içerse de bir kriz ya da buhrana açılmayan, aksine, onu bir bakıma “ona içkin duygularıyla” buluşturarak kendi “biricik” alanında konumlayan, sağaltıcı bir zeminde de yer alır.

Anahtar Sözcükler: geçmişin obsesyonu, tamamlanamayan ilişki döngüleri, duygusal biriciklik, Barış Bıçakçı, roman.

ABSTRACT

Barış Bıçakçı's novel *Our Grand Despair* (2004) presents a remarkable narrative in terms of the dynamics of the relationships in its content. Aside from the potential tensions of the network of relationships involving the subjects “two men sharing the

* Öğr. Gör., Sabancı Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Temel Geliştirme Direktörlüğü, İstanbul/Türkiye. E-posta: tamer@sabanciuniv.edu . ORCID: 0000-0003-2102-0337.

same house” and “a young girl involved in their life”, the structuring observed in the Ender leg of these relationships is particularly striking. So much so that the “past”, which is obsessively incorporated into Ender’s life, has the power to weave each of his new relationships, but also causes these relationships to be interrupted before they can be completed. –Just as in a postmodern narrative, “meaning” often seems to be established but is destroyed before it becomes certain–, in this novel, Ender’s relationships involve a situation of “being suspended without being able to evolve” after a certain state of formation. In this respect, while relationships weave their own existence, they also prepare for their own dismantling. Moreover, this situation is in the form of constantly repeating circles in the line extending from the hero’s past life to the present. While this situation, on the one hand, is decisive at the point where the hero’s relationships (are) not coming to an end – accompanied by a loss of hope –, on the other hand, it internalizes and naturalizes this “incompleteness” on his behalf and carries it to the realm of what is taken for granted, what belongs or should be. In this respect, Ender’s relationships, although they involve a kind of “desperation”, are formed on a constructive ground that does not lead to a crisis or depression; on the contrary, positions him in his own “unique” space by bringing him together with his “innate feelings”.

Keywords: obsession of the past, incomplete relationship cycles, emotional uniqueness, Barış Bıçakçı, novel.

Giriş

Anlatının söz konusu bağlamda ayrıntılı incelemesine geçmeden önce, Barış Bıçakçı üzerine kısa da olsa bir bilgilendirme sunmak yerinde olabilir. 2000 sonrasının kayda değer romancılarından Barış Bıçakçı, 13 Kasım 1966’da Adana’da doğdu. Bununla beraber, ilk, orta ve lise tahsilini Ankara’da tamamladı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü’nden mezun oldu. Profesyonel iş hayatı hep yazı ve yazınla alakalı oldu. TÜBİTAK popüler bilim kitapları editörü olarak çalıştı. Edebiyata şiirle başladı, ardından uzun hikâye ve romana yöneldi. Senaryolara imza attı. Hatta bir de film yardımcı yönetmenliği deneyimi oldu. Romanlarında, belki de edebiyata şiirle başlamasının bir eseri olarak, yer yer kısa, devrik cümlelerden sesini alan, çok kendine özgü bir dili söz konusudur. Egemen izlekler olarak, “insan ilişkilerinden enstantaneler sunar, bunu yaparken, durumlara, duygulara, akıldan esenlere, gönülden geçenlere dair ince fırçalarla incelikli tablolar sunar” (URL-1).

Bizim Büyük Çaresizliğimiz’in henüz daha açış sahnesi, dikkate değer bir anlatısal durum ortaya koyar ve sonradan anlatı kişinin ilişkilerinin de zeminini oluşturacak “süreklilik–kesinti” izleğini ima eden bir yapı sergiler. Bu

açıdan, bu ilk epizotun, dikkatli bir okur için, Gerard Genette'in ifadesiyle "önceden sezdirme" (2011: 70) işlevini üstlenen bir özellikte olduğunu düşünmek olasıdır. Öyle ki, bu gösterim, okur algısında bir septisizme yol açarak, kahramanın yaşantısının, bu ilk sahnelemedeki temsil dışında, başka noktalarda da "süreklilik-kesinti" çizgisinde benzer paradoks ve bütünleşimleri içerebileceğinin sezgisine kapı aralar.

Roman, kimliği henüz belli olmayan bir anlatıcının/sesin aktarımıyla başlar. Ses, ilgili bölümde, "geçmişe ait yaşantı izlerinin ve de duygusunun aynen devam ettiği/edebileceği" iddiasındadır: "Her şeyin geçip gittiğine, yaşadıklarımızın geçmişte kaldığına kim inandırabilir bizi? Anılarımızı avuç dolusu su gibi her sabah yüzümüze çarpmanın işe yaramayacağına kim inandırabilir?" (Bıçakçı, 2015: 5). Ses, dikkat edilecek olursa, geçmişte yaşananların sürekliliği noktasında kesin bir inanç ortaya koymaktadır. Buna göre, zamanın bütünlüğü ve geçmişin -içine "şimdiyi" de alan- bir genişlemesi söz konusudur; geçmiş, an'la bütünleşik ve an'ın içinde halen var olmandır. Oysaki gerçekte bunun bir yanılısamadan ibaret olduğunu kabul etmek gerekir. Geçmiş, an'ın gerçekte gerisinde kalmıştır. İkisi arasında ontolojik bir ayrım vardır ve aslında geçmiş, bir başka deyişle yaşanmış olan zaman, süregelmek şöyle dursun; tam tersine, kahramanın içine düştüğü yanılısama ve buna bağlı bir obsesyon (nedeni) ile, "şimdinin" yaşanmasını akamete uğratar niteliktedir. Çünkü algı, -"şimdinin" bir parçası sandığı- geçmişe de odaklı olduğu için, an'dan kopuşa açıktır. An'ı yaşamayı, müdahaleye uğramıştır. Dolayısıyla an'ın ya da an'a ait olanın tekamülü de artık olanaksız hale gelmektedir. Son kertede bu durum, "şimdinin" yaşanmasını kesintiye uğratmakta, içinde parçalanmalara neden olmakta, bir noktadan sonra da akışı durdurmaktadır.

Anlatı kişinin (Ender'in) bu "zaman" algısı, ilişkilerine yönelik bir sezgiyi ya da imi içerdiği gibi, aslında ilişkilerindeki durumu -bir sebebe bağlayarak- açıklayıcıdır da. Ender'in ilişkilerinin ayrıntılarına yoğunlaşmadan önce, belki ilişkilerinin genel izleği hatırlatılmalıdır. Şimdilerde orta yaşlarını süren Ender, Çetin'le çok uzun süredir aynı evi paylaşmaktadır. Birden, hayatına genç bir kız -Nihal- dâhil olur. Bu, onun hayatını (hatta Çetin'le ikisinin ortak hayatlarını) "alt üst edecektir." Bu ilişkiler ağının üzerinde boşluklar dikkat çekicidir. Ender ve Çetin, iki erkek olarak, neden bu kadar uzun süreli bir yaşamın paydaşlarıdır? Nihal, niçin bu iki kişilik dünyaya dâhil olmak durumunda kalmıştır, ya da neden onun "sığınak arayışı" noktasında bu iki kişilik dünya tercih edilmiştir? Ve hepsinden önemlisi, Nihal'in varlığı neden bu iki kişilik dünya için bir "sarsıntı" sebebidir? Tüm bu "boşlukların"

mevcudiyeti, ister istemez, okur nezdinde, ilişkilerin ve bu ilişkileri örgüleyen duyguların bir nebze “sıra dışı” bir zeminde teşekkül etmiş olabilecekleri, alışageldik kesinlik ve tanımları içermekte zorlanabilecekleri düşüncesini doğurmaktadır. Şu halde, söz konusu olan, ne türden duygu durumları ve – bu duyguların sonucunda gelişen– ilişkiler ağıdır? Bu sorunun yanıtı için, anlatıdaki izlere yakından bakmak gerekecektir.

Ender’den Çetin’e Doğru: Geçmişin –Obsesyonun İzinde Sıra Dışı Bir İlişkiye Yol Açarak- Bugüne Uzanması ve Bu “Birden Fazla Zamanlı” Alanda Oluşturduğu Döngü

Ender’in Çetin’le ilişkisine odaklanıldığında, dikkat çeken bir husus, birlikteliğin oldukça eskiye doğru uzanan atılımıdır. Ender, ikili arasında ta başından beri vaki olan “birlikte yaşama” arzusundan söz etmekte ve bu birlikte yaşama arzusunun temellerini lise yıllarına kadar geri götürmektedir. Süreci şu cümle üzerinde tanımlar: “Oysa lisedeyken aynı evde yaşamının tadı damağımızda kalmıştı, yıllarca bunun hayalini kurmuştuk” (Bıçakçı, 2015: 23). Bu bildirimde, geçmişte yaşanan bir deneyim ya da anın orada bırakılamayışı ve sürekli olarak sonraki yıllara aktarılma arzusu çok açıktır. Öyle ki gelecek, geçmişteki bir deneyimin/anın hayali ile inşa edilmeye çalışılmaktadır. Üstelik bu itkiye yol açan motivasyonun ne olduğu da belirsizdir. Nitekim Ender’in bu bildirimi, “yaşamının, zamana dayalı örgüsü” konusunda bir ipucu veriyorsa da, aralarındaki ilişkiyi de, duygu durumunu da tanımlayıcı bir im içermekten uzaktır. Zira böyle güçlü bir “birlikte yaşama” arzusu/düşü, –henüz kahramanların yaşantısına dair ortada esaslı bir okur bilgilendirilmesinin olmadığı düşünülürken– “çocukluk travmasından” “eşcinselliğe”, “çok özel bir dostluktan” “yaşam karşısında yalnızlık korkusu-paranoyasını telafi çabasına” değin, pek çok dinamiğe bağlı olarak gelişebilir ya da bu “kaynakların” birkaçından aynı anda besleniyor olabilir. Bundan başka, “tamamen ilişki öncesine ait –memnun olunmayan– yaşantıya bir tepki” içinde de konumlanabilir böyle bir arzu/düş; ve bu açıdan aslında “yeni” olduğu kadar –teпки bağlamına dolayimli da olsa– “önceki sürecin bir devamı” niteliği de içerebilir. Veya böyle bir arzu/düş, yine geçmişteki –şimdi pişmanlık duyulan– bir durumdan hareketle, “duyguların daha esnek bir biçimde var olabildiği ya da kalabildiği alternatif bir yaşam” düşüncesini de ihata edebilir (Duncan vd., 2013: 323, 337). Şu an, okurun elinde olan tek veri, “birlikte yaşamının”, kahramanların en azından biri için (zira söz konusu arzu/düş Çetin’e de izafe ediliyorsa da, anlatıda sesi duyulan bir tek Ender’dir ve aynı arzu/düşü Çetin’in de sahiplendiği –en azından

şimdilik- bir “isnat” olmaktan öteye geçemez) “gelecekteki yaşantısını ör-
güleme erkini haiz bir geçmiş” deneyimine açılmasıdır.

Bununla beraber, Ender’in Çetin’le olan bir tartışma anını hatırlaması ve
bunu yazıya geçiriş noktasında satırları arasına gizlenen kimi imler, yine
“geçmiş bugüne taşıma” yönelimini ibraz ederken, birlikteliklerine dair bazı
dinamikleri de ifşa eder niteliktedir:

Seninle tartışmalarımızı çok seviyorum Çetin. Bizi zindeleştirdiğini
hissediyorum. Titreyen sesinin, senin için fazla “ciddi” kaçan söz-
cüklerimin, tek atımlık saldırganlığının karşısında soğukkanlılığımı
korumaya çalışmak, gizliden gizliye mutlu ediyor beni. Bu da oyun-
larımızdan biri ve anlıyorum, üzerimde senden başka herhangi biri-
nin etkisine dayanamıyorsun (Bıçakçı, 2015: 15-16).

Söz alanında Ender’in sahiplendiği -dünü ve bugünü kuşatma kabiliye-
tine sahip- (-yor) zaman kipinin, yine deneyimlerini “geçmişten bugüne
taşınan bir niteliğe” bağladığını görmek gerekir. İlişkinin başında olan, son-
rasında da ve halen de vakidir ve bu (sürerlilik) Ender için bir zindelik/yaşam
vesilesidir. Bunun yanında, Ender’in bu aktarımı, ilgisinin/ilişkinin niteliğine
ilişkin kimi imleri barındırmasıyla da önemlidir. Bu noktada, Çetin’le olan
ilişkinin niteleyici iki hususun özellikle altını çizmek yerinde olacaktır: (1)
Tartışmalarının, ikilinin “oyunlarından” biri oluşu ve (2) Çetin’in, Ender’in
üzerinde kendisinden başka hiçbir kimsenin etkisine tahammül edememesi.

Öncelikle ilişkinin temel dinamiklerinden olan “oyun” hususu üzerinde
durulacak olursa, bireylerin, ilişkilerinde “oyuna” genellikle (1) “olası ve
potansiyel çatışmaları azaltmak” ya da (2) “daha pozitif, daha verimli, da-
ha tatminkâr bir iletişim kurabilmek” amacıyla alan açtıkları, bazen de
bambaşka bir saikle (3) “yaratıcılık ortaya koymak ve bunu karşındakine
sergileyerek bundan bir tür kıvanç duymak” adına yer verdikleri görülür
(Proyer vd., 2019: 40). Bu üç erekten hangisi Ender’in Çetin’le ilişkisinde da-
ha somut bir karşılığa sahip olursa olsun, aslolan şu ki, hiçbirinin gerçekte
“özel” bir ilişkiye doğrudan bir koşutluğunun söz konusu olmayışıdır. Bir baş-
ka ifadeyle, “oyun”, bütün bu hedefler dâhilinde, alelade bir ilişkinin içinde
(de) pekâlâ konumlanabilir durumdadır. Salt bu noktadan hareketle, En-
der’le Çetin arasında mevcut, nadir görülen duygu yakınlığının, “özel” bir
ilişkiyi tanımladığını ileri sürmek için henüz elde yeteri kadar veri yoktur. Öte
yandan, psikoloji alanında, “ilişkilerde oyun ve şakalara” ilişkin yapılan tür
çalışmaları da bu aşamada çok açıcı değil. Bu “tür” çalışmaları,
ilişkilerdeki “oyun ve şakacılığı” dört ayrı tür başlığı altında değerlendirir.

Buna göre, (1) “başkalarına yönelik oyunculuk ve şakacılık”, diğer insanlarla iyi huylu alay etme endekslidir. (2) “Hafif yürekli oyunculuk ve şakacılık”, hayatı bir savaş alanından çok bir oyun gibi görmeyi içerir, bu nedenle genelde çatışma anlarında ortaya çıkar ve çatışmaya neden olan katı gerçekliği oyunun kendi gerçekliği içinde eritir. (3) “Entelektüel oyunculuk ve şakacılık”, bir tür zekâ parıltısı içerir ve daha ziyade fikirlerle oynamayı, bulmaca çözmeyi seven insanlarda görülür. (4) “Erotik oyunculuk ve şakacılık” ise, oyunları/şakaları “aşkı -hatta doğrudan cinselliği- tetikleyen ve ivmelendiren bir araç” gibi kullanma yönelimini haizdir (Proyer vd., 2018: 284-285). Bu oynusuluk türlerinden, Ender ile Çetin’in deneyimlerine en yakın olan, “hafif yürekli şakacılık” olarak nitelenen tür olsa gerektir; çünkü Ender’in aktardığına bakılırsa, tartışmaları “gerçek” değildir, ilişkilerinde daha ziyade oyunların bir parçası olarak tezahür etmektedir ve yıkıcı değil, aksine onları zindeleştirici niteliktedir. Bununla beraber, tek başına bu zindeleşme arayışının dahi, alttan alta, yine de Ender’in ilişkisinde “ilişkiye bir heyecan katma” arzusunu, yanı sıra “oyunlar üzerinden/araçlılığıyla karşı tarafı etkileme” çabasını bir biçimde içeriyor olması ihtimal dâhilindedir. Dolayısıyla da onun Çetin’le ilişkisini söz konusu bu ihtimallerin varlığından azade değerlendirebilmek ne derece mümkündür ve bunun olanaksızlığında ilişkilerini de “özel” ilişki alanının dışında tutmak ne ölçüde kesinlik içerebilir? - Zira bir ilişkiye heyecan katma ve ilişkide karşı tarafı etkilemeye çalışma, en çok da özel ilişkilerin parametrelerinden değil midir?

İlişkinin bu “özele” aranımlı haline, aslına bakılırsa, “Çetin’in, Ender’in üzerinde kendisinden başka hiçbir kimsenin etkisine tahammül edememesi” durumu da eklenir. Bu şüphesiz bir “biriciklik” temennisinin gösterenidir. Öyle ya da böyle, “özel olma” arzusunu içerir. Ender ve Çetin arasındaki ilişki, şu halde, “yakın” bir ilişki kadar, bir kez daha “özel” bir ilişkinin alanını da ihlale açık halde konumlanır. Tam da bu noktada, anlatıya ilişkin teknik bir ayrıntıya dikkat çekmek de yerinde olabilir. Anlatı, kurgusu itibarıyla, Çetin’e hitap eder bir formda, adeta “Ender tarafından ona yönelik olarak yazılmış bir mektup” niteliğinde olduğu halde, Ender yukarıdaki alıntının da yer aldığı bazı bölümleri parantez içine almayı tercih eder. Böylelikle dıştaki söylemin içinde, ona kapanan bir iç alan yapılandırır. Bu da ikisi arasında sırlanmış, yalnız ikisinin okuma ve anlama sahasına açık bir alanı imler. Bu açıdan, okura yine bir tür “özelin” varlığını telkin eder.

Öte yandan, Ender’in Çetin’le olan ilişkisinde, “oyun ve şakaların” yanında “özlemin” de hep baskın bir duygu olarak ön planda olduğu görülür. Üstelik Çetin’le belli bir süre için ayrı kaldıkları halde, bu böyledir. Ender, bu

başlamda bir yerde şunu söyler: “Biz seninle kendimizi hep ikili gibi hissederdik ama Fikret’siz de yapamazdık. Sen İstanbul’a gittikten sonra biz Fikret’le de sık görüşmeye başlamıştık. Fikret benim için senin yokluğun olmuştu. Ona bakarken seni özlemiştim” (Bıçakçı, 2015: 22). Bu noktada, -iki “eski” arkadaş- Çetin’le Fikret arasındaki “geçişkenlik”, Çetin’in yokluğunda Fikret’in onun yerine geçecek biri olması şüphesiz ilginçtir ve sanki (özel) bir kişinin varlığından ziyade, “bir duyguyu sürdürmenin” arzusunu akla getirir. Fikret, geçmişin ortak deneyimlerini taşıdığı için, hatırlamaları kolaylıkla temin edebilmekte, bu nedenle Ender, Fikret’in yanında, -aslında hatırlamaların içinde- Çetin’i özlemektedir. Özlenen, uzaktaki Çetin midir, yoksa Çetin’le geçen anlar mı, bu noktada karmaşıklaşır, sorguya açık hale gelir. Bir başka yerde ise “özlem”, bu kez başkaca açılımlarıyla, yine ilişkinin merkezindedir:

Seninle en içli konuşmalarımı hep ayrılmadan önce, Ankara Garı’nda ya da Haydarpaşa Garı’nda yapardık Çetin. (...) O ayrılık öncesi konuşmalarımızın iç burkucu tarafı. Birbirimizi ne kadar çok sevdiğimizi, ne kadar çok özleyeceğimizi sözcüklere dökerken, “Ölmeyeceksin yaşayacaksın” diye kandırılan hastalara benziyorduk (Bıçakçı, 2015: 91).

Özlem duygusu, esasen, öz niteliği itibarıyla, “geçmişe içkin” bir olgusalığa sahiptir. Araya giren zaman içinde bir kişiyi özlerken, kişi aslında onunla birlikte geçen anları ve deneyimleri -o deneyimlere ait zamanları- özler. Özlem, bu noktada, bir bakıma o an ve deneyimleri yeniden yaşama arzusuna açılır. O nedenle, burada yine “ilişkinin içinde geçmişi tutma” çabası saklıdır. Bununla beraber, tutulmaya çalışılan bu geçmiş, ilişkinin ileriye atılmanması ve tekamülü noktasında engelleyicidir. Bu nedene belki, Ender’in ilişki içinde kendilerini -“yarınsızlığa” açılır nitelikte- “ölmeyeceksin, yaşayacaksın diye kandırılan hastalara” benzetmesi, hiç de anlamsız değildir. Yeniden bir araya gelme muhtemel ise de, ilişkiyi yaşama ya da bir yere vardırma umudu yoktur. Buna karşın, ilişkinin tanımlanması noktasında, özlem duygusu da açılımlayıcı bir erk ortaya koyamaz. Zira özlem duygusu, “dostluktan” “alelade arkadaşlığa”, “kardeşlik” duygusundan “aşka” kadar pek çok ilişkiyi ihata edebilir. Fakat aynı zamanda kişinin karşısındaki kişi kadar kendisi ile de ilgili bir durumdur. Öyle ki, Freud özlemi “narsistik bir öge” olarak görür ve tamamen “egoyla” ilişkilendirir. Kişi aslında kendisi için özler; özlem duygusunun varoluşunda karşısındaki kişinin bir “itkisinden” ziyade kişinin kendi (*bene/egoya* dolayımı) itkileri belirleyicidir ve özlem, bir arzu ya da talebi -öyle ya da böyle- içerir (Zima, 2016: 77). Şu halde,

“özlemin derecesi” ile “arzunun/talebin şiddeti” arasında da bir koşutluk söz konusudur ve anlatıda başat bir duygu olarak özlemin sıklıkla dile getirmesi, üstelik ikinci örnekte görüldüğü gibi hayli dramatik bir hüviyette tezahürü, yine ilişkiye –karşılıklı arzu/talebin belirginleştiği (hatta şiddetlendiği)- “ayrı/özel” bir çeşni katar. Fakat bu, şüphesiz, ilişkiyi belli/tanımlı bir zemine oturtmak için yine de yeterli değildir, çünkü arzu ve talebin ne olduğu müphemdir. Ender’in Çetin’le olan ilişkisi, özlem duygusunun görünümleri noktasında da, gri bir bölgededir ve bir tür özel alanı ima etmeye namzetse de, bu alanın tanımı belirsizdir.

Ender’in Çetin’le olan ilişkisini söz konusu “geçmişe güdümlü ve böyle olduğu için geleceğe açılımsız, tekâmül olasılığından uzak, arada salınımlı” bölgede tutan indikatörlerden biri de, Ender’in yine ilişkilerine dair kaydettiği bir sözde yer alır:

Nihal’e şöyle söyledim: “Çetin İstanbul’a gittikten sonra tanıştığım, yakınlaştığım herkeste onu aradım.”

“Kadınlarda da mı?” diye sordu Nihal. (...)

“Evet, kadınlarda ve hatta caneriklerinde.”

Seni aramıştım Çetin. Çünkü sen ilktin. Biz ilktik (Bıçakçı, 2015: 49).

Kabul etmeli ki, buradaki “ilk” oluş halinin, yine “geçmişe taşıma” bağlamındaki karşılığı açıktır. İlk olan, zamansal olarak en geride olandır. Bununla beraber, Ender örneğinde hep yaşatılmak arzusu ile sonrasına sürekli olarak “sürüklenmek” istenmiş, adeta tutup çekilerek sonraki deneyimlerin içinde var kılınmasına çabalanmış, yeni deneyimlerde hep bir mihenk taşı ya da ölçüt olmuştur. Bu da, yeni deneyimlerin “kendi varoluşları” adına şüphesiz perdeleyicidir. Buna karşın, ilişkinin tanımı noktasında, bu “ilk oluş” hali de somut kayıtlar düşmekten uzaktır. “İlk” olan nedir? İfade, hangi duyguyu örgülemektedir? Terminoloji açısından, “ilk aşk” kavramının, “ilk arkadaşlık”, “ilk dostluk” gibi kavramlara kıyasla, çok daha yaygın bir karşılığının bulunduğu düşünüldüğünde, tanımlamanın ilk başta kadrajı yine “özel bir yakınlık ya da ilişkiye” doğru evirdiği akla gelebilir. Bununla beraber, özel bir ilgi ya da ilişkide “ilk olma” hali de, çeşitli görünümlere sahiptir. Öyle ki, bu ilk özel ilgi, (1) “örtük ya da açık bir biçimde uzun süreli bir birlikteliği öngören bir duygu istemine”, (2) “cinsel arzunun başat olarak yer aldığı bir tutkuya” ya da (3) “dostluk ilişkisi denilebilecek ve mevcutsa bile cinsel arzunun ötelendiği veya ertelendiği bir birliktelik arayışına” aynı anda açılabilir (Janssen, 2008: 194-195). Bu tablonun, Ender’in ilişkilerine atfettiği bu “ilk” olma durumunu açıklama adına çok da tatminkâr bir karşılık ortaya koyamadığı ortadadır. Bunun yanında, Janssen’in altını çizdiği durumlara ek

olarak, olgu, iki insan arasında mevcut “birbirlerini gayet iyi anladıkları, adeta aynı ruh halinin içindeymiş gibi rahat ve ait hissettikleri bir ilişki” biçimine de açılabilir ki, bu, aşk, dostluk, arkadaşlık gibi alanların tamamını ihata edebilir. Ender ile Çetin arasındaki ilişki, bütün bu hususlar göz önüne alındığında, hâlâ belirsiz (ya da en azından tanımsız) sülardadır.

Zaten Ender, ilişkiyi bir yere konumlandırma noktasında, ne istekli ne de ümitlidir. O, sadece Çetin’le arasındaki “uyumun” varlığından emindir. Bir yerde, “Seninle anlaşılmaz bir uyumumuz var. İnsanlar böyle durumlar için kan kardeşliği, arkadaşlık, hötöröflük gibi isimler buluyorlar” der (Bıçakçı, 2015: 140). Yalnız, bu noktada, aralarındaki uyumun indikatörleri de üzerinde durulmaya değerdir:

Seninle biz de böyleyiz. Kimsenin anlayamayacağı bir dilimiz var. El kol hareketlerimizle, yüz ifadelerimizle, nihayet sözcüklerle üretilen bir dil. Bir tür argo, kendi meslek sırrımızı korumak için. Azınlık kültürümüzü korumak için. Bütün sıkı ilişkiler bir azınlıktır çünkü. Sırtlarını “dışarıya” bir güzel dönmüş iki insanın oluşturduğu azınlık. Düşünsene Çetin, şimdi şuraya “Milliyet Sanat dergilerine başvurmamız lazım” diye yazsam bu dünyada seninle benim dışımda kim ne anlar, Allah aşkına? (Bıçakçı, 2015: 62-63).

“Kendi meslek sırrı”, “azınlık kültürü”, “sırtlarını ‘dışarıya’ dönmüş iki insan”... Bütün bu ifadelerin, ilişkiyi yine “kapalı” ve “özel” bir alanda konumladığına kuşku yoktur. Bu, “özel” bir ilişkinin gizemli seslerini mi içermektedir? Bununla beraber, herhangi iki insan arasındaki yakın bir ilişki de, bir biçimde aslen -farklı derecelerde de olsa- “sırtlarını dışa dönmeyi gerektiren” bir yapıda değil midir ve -Ender’in de ifade ettiği gibi- her sıkı ilişki bir bakıma “özge/biricik”, dolayısıyla da çoğunluğun içinde ayrı/azınlıkta konuşlanmıyor mudur?

Bir İllüzyon Alanı Olarak “Eşcinsellik” ve Kavramın Ender’le Çetin’in Durumunu Açıklamakta Uyuşmazlık Noktaları

Duygu imlerinin sürekli olarak -sınırları ve tanımı belirsiz- “özel bir yakınlık” sahası içinde salındığı bu ilişki sığasında, muhtemel bir “soru”nun varlığını da dışarıda bırakmamak gerekir: Eşcinsellik, bu ilişkinin neresinde durmakta ya da bu ilişkiyi ne ölçüde ihata etmektedir?

Bir çalışmasında anlatıdaki bu husus üzerinde duran Fatih Serdar Özgültekin, Freud’un *kateksis* kavramından ve Butler’ın bu kavramla ilintili bir takım felsefi çıkarımlarından hareketle, Ender’le Çetin arasındaki ilişkinin “eşcinsel bir kateksis” olarak değerlendirilebileceği kanaatini ortaya koyar

(Özgültekin, 2020: 66). Bu noktada, belki *kateksis* kavramını açıklamak da yerinde olacaktır. *Kateksis*, Freud'a göre, arzunun bir enerji halinde, bir şeye yoğunlaşmasıdır. Burada sözü edilen arzu, cinsel bir arzudur ve aslında bir anlamda "libidonun zihnî kontrolü ele alarak sürekli bir kişiye yoğunlaşması" durumunu tanımlar (Connell, 1987: 111-113.). Özgültekin, çalışmasında, söz konusu *kateksis* kavramıyla Ender ve Çetin arasındaki birlikteliği şu şekilde ilişkilendirir:

Bu çerçevede Ender ve Çetin, hem toplumsal iktidarın baskı koşulları altında, hem de zorunlu ayrılıklar nedeniyle "aşkı" uzun süre başkalarında aramışlardır. Gerçekleşen bu ayrılıklar sebebiyle arzu nesnelere olarak birbirlerinin gitmelerine ve karşı cinsten aşkı aramak suretiyle yaşanan kaybı "hiç sevmemiş ve hiç kaybetmemiş" olarak duyumsamaya çalışsalar da, kaybı dayatılan eşcinsel bağlılığı muhafaza ederler. Melankolilerinin kaynağında yaşadıkları ve muhafaza ettikleri kaybın bulunduğu, birbirleriyle sevişmemelerinin kayıplarının bir unsuru olduğu bu iki kişiliğin kendilerini "güvende" hissettikleri yer birbirleridir (Özgültekin, 2020: 67).

Bu noktada, anlatıdaki kimi indikatörlerin Özgültekin'in saptamasına sureta geçerli bir alan açtığını söylemek mümkündür. Bu gösterenlere bir örnek olarak, sözgelimi Ender, bir yerde "kadınlarla yatan bir erkek" olmak istemediğini söyler (Bıçakçı, 2015: 14). Bununla beraber, anlatıdaki pek çok gösteren, Ender ile Çetin arasındaki ilişkiyi, "cinsel arzu ve ona dolayimli bir gerilim" üzerinde tanımlama noktasında zorlanır. Bu bağlamda, sözgelimi Ender'in (ve Çetin'in) kadınlarla olan ilişkileri, açıklanmayı bekleyen olgusalıklar olarak ortada durmaktadır.

Anlatıda Ender'le birlikte, Çetin'in kadınlarla ilişkisinin dinamiklerini de gözlemlemek olasıdır. Ender, Çetin'in Serap'la birlikte olduğu günleri, sesi ona bırakarak (anlatıda sanki Çetin konuşuyormuş izlenimi oluşturarak) şöyle aktarır: "Gündüzleri dersleri asıp bizim eve geliyor, geceleri ders çalışma bahanesiyle topladığımız öğrenci evlerinde bir an önce bir odaya çekilmek için can atıyorduk" (Bıçakçı, 2015: 35). Çetin'in Serap'tan ayrıldıktan sonraki (önce yurtdışı, sonrasında yeniden Türkiye) günlerine ilişkin, Ender'in bilinçsel betimlemesi ise şu şekildedir:

Orada kadınlarla ilişkin bir dönem ödevinin gerektirdiği tutuculuktan uzaktı. (...) Türkiye'ye döndüğünde, arkadaş toplantılarında, tanıdıkların nişanlarında, düğünlerde gözünü okşayan kadınlardan ilgini karşılıksız bırakmayanlarla birlikte oldum. Hiçbirisine âşık de-

ğildin. Onlara sevişilecek güzel canlılar, doğa harikaları olarak bakiyor, bu katı gerçekçiliği aşacak romantizmi kendinde bulamıyordun (Bıçakçı, 2015: 37).

Çetin'e ilişkin/atıflı bütün bu aktarımlarda, " lirik duygu" eksikliği, buna karşın çok daha belirgin ve baskın bir "cinsel arzu" varlığı, dikkat çekicidir. Bu tablonun, doğrusu eşcinselliğin sınırları içinde çok da anlamlı bir zeminde konuşlandığını söylemek zordur. Öyle ki bu hususta yapılan çalışmalar, eşcinsel kadınlarda bu tür bir "gri alan" daha olası iken, özellikle erkek eşcinsellerde cinsel arzunun yalnız kendi hemcinsleriyle koşut olduğunu ortaya koymaktadır (Velling vd., 2013: 785). Şu halde, Çetin adına -varlığı gayet aşikar- söz konusu "kadınlara yönelen güçlü cinsel arzu", erkek eşcinselliğinin içinde çok da açıklanabilir bir konumda değildir.

Yine, ilgili ansımlar arasında yer alan bir başka deneyim de, açıkçası aynı bağlamı berkiten göstergelere sahiptir. Ender, Çetin'le bu deneyimini şöyle aktarır: "Yan apartmanda oturan güzel kadın balkona çıkınca, senin odanın penceresinin önünde yere yatıp eteğinin altında görebildiğimiz kadar çok şeyi görmeye çalışıyoruz" (Bıçakçı, 2015: 47). Özellikle erkekler arasında daha yaygınlıkla gözlenen bu tür fantaziler, çok açık bir biçimde -dolaysız, çarpıtmasız- cinsel arzudan beslenen eylemlerdir ve çok çeşitli görünümlele tezahür etme potansiyeline sahiptirler (Paz, 1995: 9). Türkçede daha ziyade "röntgencilik" ifadesiyle karşılanan *voyeurism*, yine çalışmalarda ortaya konduğu üzere, esasen "düzenli ya da uygun cinsel yaşantısı olmayan heteroseksüel bireylerde" rastlanılan bir durumdur. Gözlenen, çoğunlukla yabancı ya da diyalog içinde olunmayan biridir. Ve eylemi gerçekleştiren, genelde, gözlediği kişi ile cinsel bir deneyim yaşamak için herhangi türden bir iletişim kurma yönelimi taşımaz, bunun yerine öz-doyum yaşamayı yeğler (Popa & Delcea, 2019: 53). Doğrusu, çalışmalarda betimlenen bu tablonun, Ender ve Çetin'in anlatıdaki deneyimiyle neredeyse birebir bir paralellik sergileyerek, söz konusu kişileri ve ilişkilerini "eşcinsellik" olgusundan bir kez daha uzaklaştırdığı ortadadır. Zaten Ender'in doğrudan bu husus üzerinde kalarak yaptığı aktarımlarında da, ilişkilerini eşcinsel ilgiye indirgemenin açık reddini içeren kayıtları yer alır:

Birbirimize güneş kremi sürerken dışarıdan birine nasıl görüldüğümüzü düşündüm. Kıllı, göbekli, iki koca adam. Bizim olduğumuzu hissettiğimizden farklı görünüyor olmalıydık (Bıçakçı, 2015: 92). ...Kahramanlardan birinin, otoparktan bir türlü çıkamayan bir otomobilin içindeyken, arkadaşına "Şimdi kuşlar bizi nasıl görüyordur Al?" diye sorduğu, ikimizin baş tacı ettiği filmi "Eşcinselliğin kıyı-

sında dolaşan bir dostluğun hikâyesi” biçiminde yorumlayan sinema eleştirmeni beyefendi, ikimizin sonunda, en sonunda, haritada bir nokta olduğumuzu görse, ne derdi acaba? Bizim bu aşık hallerimize, on yedi yıl boyunca hayatımızı birbirimizi daha fazla göreceğimizi düzenleyişimize ne derdi? Eşcinselliğin kordon boyunda dolaştığımızı mı söylerdi? O güzel filme ilişkin berbat tanımlamanın canımı sıkan tarafı şu: Sınır var mı? İlişkiler için gerçekten bir sınır var mı? Varsa da ikinci sınıf sinema eleştirmeninin göremeyeceği bir sınır bu. İnsan severken basit sınıflandırmaların sınırlarını değil, kendi sınırlarını görür, kendi sınırlarında dolaşır, kendi sınırlarına değer. Benim bildiğim sınır bu (Bıçakçı, 2015: 82-83).

Her iki söz alanında da, Ender’in Çetin’le olan birlikteliğinin “dışarıdan bakan birinin” algısından çok daha farklı olduğunun ihtarı barizdir. Zaten, ikinci söz alanında da altı çizildiği gibi, ikisi arasındaki ilişkinin sınırlarını belirleyen, bizzat ikisinin varoluşlarıdır. Bu bağlamda, ilişkileri “basit sınıflandırmaların” ötesinde, “kendi sınırlarına” sahiptir. Özgündür. Biriciktir. Dolaşısıyla, “klasik” ilişkilerin içinde konumlanmaya zorlanan bu ilişkiyi, eşcinsel ilişkinin genel alanına hapsetmeye çalışmak da, benzeri türden bir “kalıpla-ra ingirgemeciliği” içerir ve onu ait olmadığı bu alanın bir parçası olmaya zorlayarak tanımlama çabası da aynı ölçüde sorunludur. Öyle görünüyor ki, şimdilik bu ilişkiyi, Ender’in “içinde aynı zamanda sürekli olarak geçmişi sürüklemeye arzusu taşıdığı” farklı/özel bir ilişki sığasında tutmak yerinde olacaktır. Kadınlar ise, Ender için, arzulanan ve çoğu zaman “uzak/ta olan”dır. Nihal, Ender’in yaşamına, işte böyle bir eşliğin ya da çatışmanın odağında dâhil olur.

Ender ve -Geçmiş İçkin Travma ve Yaşanmamış Arzuların Bir Bakiyesi Olarak- Nihal

Nihal, hatırlanacağı üzere, yakın arkadaşları Fikret tarafından, Ender ve Çetin’in yanına, onların ilgi ve hamiliğine bırakılmıştır. Üstelik anne ve babasını bir trafik kazasında kaybetmiştir ve şimdi bir yası sürmektedir. Bütün bu hususların, ilk başta Ender’den Nihal’e uzanan duygu çizgisinin “şefkat” ya da “acıyı anlama, acıda buluşmaya çalışma” izleğinde konumlanmasını olağan kıldığını belirtmek gerekir. Nitekim Ender’in ilk kayıtları, bu okur beklentisi ile gayet uyumludur: “Acıdan besleniyordu sanki. Çünkü ne yapsa ondan kurtulamıyordu, iyice geçiriyordu tırnaklarını. (Kim tırnaklarını kime geçiriyor? Boşuna uğraşma Çetin, bu sorunun yanıtı yok.)” (Bıçakçı, 2015: 14).

Bu aktarımda, Nihal'e yoğun bir biçimde odaklama ve empatinin örgülediği bir "Nihal'in acısını anlama" çabası gayet açıktır. Bununla beraber, Ender'in sözleri arasında, yine de ilişkiyi belirleyen tek duygunun "Nihal'in acısına odaklı" bir duygu olmadığına iması yer alır. Öyle ki, Ender'in aktardığı kadarıyla, "kimin tırnaklarını kime geçirdiği" belirsizdir. Bu sorunun yanıtı yoktur. Bu, sorunun yanıtının bilinemeyeceğini ihtar ettiği gibi, bir taraftan, söylenmesinin mümkün ya da doğru olmadığını da ima eder ve bu açıdan itirafı güç bir alakanın üstü örtük dile getirilmesinin mahremiyetine açılır. Zaten, olay zamanı olarak, birkaç gün sonra, Nihal'in eve sarhoş geldiği anın aktarımları, Ender nazarında Nihal'e olan ilgisinin tanımını noktasında "özel alanı ihlal eden" daha açık gösterenleri içerir:

Gömleğini çıkardıktan sonra Nihal'i sağa sola çevirip eteğinin kopçasını aramıştın. Kopça eteğin arkasındaydı. Ten rengi bir sütyenin askıları ile dörde bölünen sırtı ve çocuksu omuzları beni *tedirgin* etmişti. Kendimi pis bir röntgenci gibi hissetmiş, senin çıkarmaya çalıştığın eteği uzanıp bir ucundan da ben çekiştirmiştim. Nihal yüzü yastığa gömülü ten rengi külotlu çorabıyla kalmıştı; iniltiyi benzer sesi ikimiz de kendi dilimize çevirmiştik. (...) Ten rengi külotlu çorabının içinden görünen çiçek desenli açık mavi külot, çorabı çıkardığımızda beyaz karnı enlemesine geçen pembemsi lastik izi, yorganın altına zor bela giren, girer girmez salya akıtarak sızan Nihal, ölümlerden arta kalan bir fidan, bir fidan ve başka hiçbir şey... (Bıçakçı, 2015: 19-20).

Her ne kadar son cümle, yine şefkat duygusunun varlığını ifşa eder nite-likteyse de, aktarımın geneline hâkim "Nihal'in bedenine odaklanma" dikkat çekicidir -ki son cümlede yer alan "fidan" sözcüğü bile bir taraftan narinlik üzerinden bir naifliği ve buna dolayimli bir şefkati imlerken, yine "genç bir beden" algısı ya da çağrışımından büsbütün izole değildir. Üstelik, dikkat edilecek olursa, gözlemde, bedene odaklanma olgusuna, esaslı bir biçimde Nihal'in "iç çamaşırlarının tasviri" eşlik etmektedir. Bunu, şüphesiz, "cinsellikten" ve "cinsel bir arzudan" ayrı düşünmek kolay değildir. Zira kadın bedenini ve cinsel organlarını örten giysilerin, özellikle cinsel arzunun odak noktası ile arada bir engel teşkil edişleri nedeniyle, kritik/fetişist bir alan elde edebilme özellikleri söz konusudur ve bu "engellerin" aradan çekilişleri ihtimalinin, arzunun ifşasını daha bir görünür kılma erki vardır. Dolayısıyla, "bir kişinin iç çamaşırına yönelik ilgi ya da algıda seçicilik" ile "ona karşı duyulan cinsel arzu" arasında doğrudan bir ilinti söz konusudur (Davis, 1983: 54, 58). Bu noktada, açık bir biçimde, Ender'in gözlemine "örtük ya da bastı-

rılmış (cinsel) arzuların varlığı” eşlik etmektedir. Nitekim bu (cinsel) arzu izlerinin, sonradan, Ender’in rüyalarına da sızdığı gözlenir: “Nihal ile sen aynı evdeydiniz, ev senin İstanbul’daki evindi, rüyaların kendi dili ile evli olduğunuzu söylüyordu. Evlenmiştiniz. (...) Nihal mutfakta bulaşıkları makineye yerleştiriyordu. Sen salonda gazete okuyordun. Ben de okuyordum. Birden aslında ben değil de sen olduğumu anlıyordum.” (Bıçakçı, 2015: 163).

Ender, her ne kadar rüyada Nihal’i Çetin’le evli görüyorsa da, aslında Freud’un anlamda bunun tipik bir *yansıtma düşü* olması muhtemeldir. Freud, bu bağlamda, arzulanan fakat baskılanan bir durumun doyurumu adına, kişinin olguyu rüyalarına çoğu zaman başkaları üzerinden taşıdığını kaydeder. Bu anlamda, “bir yer değiştirme” söz konusudur. Rüyada “yasaklı” ya da “yanlış” olanı bir başkası yerine getirmekte, böylelikle bunun yerine getirilişi bir tür arzu doyumunu temin ederken, -bunu bir başkası gerçekleştirdiği için- yasaklı ya da yanlış olanın “vebalinden” de kurtulunmuş olunmaktadır (Freud, 1996: 185-187). Bu düşünde de, öyle görünüyor ki Ender, kendi arzusunu, rüyasında başka bir kişi üzerinden yansıtarak bilinçdışı suçluluk duygusundan sıyrılmaktadır. Böyle bir bilinçdışı temkininin varlığı bile, aslında Ender’in Nihal’e olan arzularının yoğunluğu ya da mahremiyeti hakkında bir fikir vericidir. Nitekim rüya sığasının en sonunda dahi, “kendisi sandığının aslında Çetin olduğunu, kendisinin orada olmadığını” söyleyerek, bu suçluluk hissine aralı durumdan kendisini uzaklaştırma çabasını sürdürmektedir. Benzeri bir durum, öte yandan, onun hayallerine de hâkimdir: “Al sana bir itiraf! Nihal’i bir kadın olarak düşlemiştim, pikniğe gittiğimiz o güzel bahar günlerinden başlayarak. Bir sevişmenin en derin anında (o derinlikte ben de vardım, hatta bendim o derinlik) yüzünde nasıl bir ifade olacağını, ne yapacağımı düşünmüştüm.” (Bıçakçı, 2015: 147).

Yalnız, tüm bu düş ve hayallerde, dikkat edilecek olursa, arzu ve uzaklaşma bir aradadır. Sevişmenin en derin anının tahayyülü, arzunun şiddeti hakkında bir fikir verebilirken; Ender, “o derinlikte kendisinin de/bile olduğunu” söyleyerek “kendisinin varlığının umulmadığı” bir alana dahlini ima etmekte, “yabancılığını/dışarıdallığını” hatırlamakta, hatta “doğrudan o derinliğin kendisi olduğu” beyanıyla “sevişmeyi” gerçek bir deneyim algısından uzaklaştırarak daha çok sanal - düş(ün)sel/tasavvura dayalı bir eylem bağlamına yakınlaştırmaktadır.

Bununla beraber, Ender’in rüya ve hayallerinin ötesinde, doğrudan gündelik deneyimleri arasında (cinsel) arzusunu gözlemenin olanaklı olduğu an(ı)lar da söz konusudur: “Banyo kapısının buzlu camından Nihal’in çıplaklığını fark etmiştim. Bir gölgeden daha fazlası. Parlak ışığın altında turuncu

bir sıcaklık. Gaz lambası alevi. Girintili çıkıntılı gaz lambası alevi” (Bıçakçı, 2015: 30). Bu söz alanında, sürekli olarak ateşe ve yanmaya odaklı imgele- rin dominasyonu (turuncu sıcaklık, gaz lambası alevi), arzunun varlığı ve şiddeti hakkında bir sezgi ortaya koyar niteliktedir. Öyle ki, “turuncu bir sı- caklık” ifadesinin alev çağrışımı içerdiği, dolayısıyla turuncu rengin bu çağ- rışıma binaen varlığı düşüncesi bir yana, alev kızılığının bilinçaltında sıklıkla ilişkilendirildiği alanlardan birinin cinsel arzu olduğu da gözden uzak tutul- mamalıdır (Alnasuan, 2016: 2). Üstelik -alevin neşet ettiği- gaz lambası, bir tür yarı karanlığı, gizemi, esrarı taşır ve yanı sıra modası geçmişliği, zaman- dan ayrılığı çağrıştırır. Bütün bunlar, Ender’in iç dünyası değerlerinin çok uzağında kalan kavramlar olmasa gerektir. Öte yandan, lamba alevinin girinti çıkıntılarının da, beden silüetleri ve dolayimli arzudan çok ayrı olma- dığı düşünülebilir. Tüm bu zihinsel aktarımların sonucunda, “geçmiş çağrı- şımlarına açık bir zeminde varlık bulan bir arzu” imgesi teşekkül eder gibidir.

Fakat bu noktada şimdi de şöyle bir soru biçimlenmektedir: Ender adına bu, salt tensel bir çekim, orta yaşlı bir adamın genç bir bedene duyduğu (cinsel) arzu mudur; yoksa içinde lirik bir duygusallığın da yer aldığı, aşka dolayimli bir duyguyu da kuşatmakta mıdır? Ya da, bu ikisini birbirinden izole düşünmek olası mıdır? (Howells, 2000: 88).

Ender’in Nihal’e olan ilgisini, salt bir (cinsel) arzunun izinde okumak zordur. Zira bazı aktarımları, “lirik duyguları ifşa” olgusunun etrafında dola- nır: “[Nihal’le] çok şey konuşmak istiyor, konuşamıyorduk. Lokantaya girene dek ben sadece saçaklardan sarkan buzların ne kadar tehlikeli olduğundan söz etmiş, sense üzerinde hafif erimiş kar bulunan metal kapaklara dikkat etmemizi söylemiştin! O kadar” (Bıçakçı, 2015: 25-26). Söz alanında, “asıl” sözün etrafında dolaşma, söylemek istenileni bir türlü söyleyememe, dikkat çekici bir husus olarak varlığını hissettirmektedir ve konuşulmak istenilen o çok fazla şey(in tamamı), bir cinsel ilişki dolayımına yönelik olamayacağına göre “saklanan” başkaca hislerin de olduğu bu noktada barizdir. Nitekim sözlerin devamı da aynı algıyı berkitir: “Her şey köhne ama anaçtı. Kıştı işte” (Bıçakçı, 2015: 27). Parkta birden kışın ve köhneliğin ayrımsanması, yine “ifşa edilmeye çalışılan duygu” ile “içinde bulunulan hal (belki yaş farkı ya da gecikmişlik)” arasında vaki bir durumu anıttırır gibidir. Nihal’in Ender’den bir şiir yazmasını istemesi ile gelişen bir başka epizotta, Ender’in ona yazdığı şiir, çok benzeri bir biçimde, yine “bir şeylerin gizlenmesi/duyurulması” sa- vaşımını sırtlanır:

NİHAL VE BAŞKA HİÇBİR ŞEY

Uzaktakini çağırıyordu en uzaktakini,

Mevsimlerin tekrar edemediği bir şeyi çağırıyordu.

(...)

Parmağının ucuyla aşka dokunuyordu

Bir yıldızın ucuna dokunur gibi yanıp sönen (Bıçakçı, 2015: 120).

Ender tarafından “aşk” sözcüğünün –velev ki muhatabı telaffuz edil-memiş de olsa- tüm açıklığıyla dile getirilmesi bir yana, şiirde yer alan im-gelerin de dikkate değer olduğunu belirtmek gerekir. Sözü edilen, “bir yıldızın ucuna dokunur gibi yanıp sönen” bir aşktır. Şu halde, neredeyse olanak-sızın sınırlarındadır. Çünkü yıldızların ucuna dokunabilmek gerçekte yalnızca bir düşün parçası olabilir; üstelik ışığı da yanıp sönmektedir, sürekliliği yok-tur. Nitekim “mevsimlerin de tekrar edemediği”, döngü içinde süreksizliğe yazgılı bir şey vardır. Zaten aktarımın sonrası da, bu bağlamı devam ettiren bir kanalda ilerler. Nihal biraz sonra Ender’in yanına gelip ‘mevsimlerin tek-rar edemediği şeyin’ ne olduğunu sorduğunda, Ender’in yanıtı şu olur: “Hiç de anlayışlı davranmadım. Ona kanmadan, yattığım yerden ‘Bana bunu yapma Nihal!’ dedim. ‘Bana bunu yapma!’” Ve sözüne son noktayı şu cümle ile koyar: “İşte perde o zaman kapandı” (Bıçakçı, 2015: 123–124).

Bütün bu aktarımlardan şu sonuca ulaşmak olasıdır: Ender’in Nihal’e olan ilgisinde (cinsel) arzu ile lirik duygular girift bir biçimde mevcuttur, ancak bu ilişki de aslında –her ne kadar saikleri farklı zeminlerde neşet edi-yorsa da- diğer kadınlarda olduğu gibi ulaşılmaktan kaçınılan ya da ulaşılmaması “na-mümkün” görünen, bu yüzden de hem varlığı arzulanan hem de bit(iril)mesi mukadder görülen bir konumdur. “Perdenin” bu kadar ani kapanması, belki de bundandır.

Geçmişin Bir Süregelimi Olarak Nihal: Travma, Obsesyon ve Ezeli Uzaklık

Ender’in bu kapanımını hazırlayan, bir ihtimal, arzunun karşılıksız kalışı ya da kalmaya mahkum oluşudur. Foucault, arzunun hazla olan bağına işa-ret eder ve esasen hazzın varlığının arzuya zemin açtiğini söyler (Foucault, 1978: 43). Şu halde, hazzın hiç erişilmeyecek oluşu, arzuyu da bir müddet sonra kapanıma zorlamaktadır. Yalnız, Ender’den Nihal’e doğru uzanan bu ilişkiyi akamete uğratan tek unsur, bu “arzu–haz” eksenini üzerinde teşekkül etmez. Öyle ki, Nihal’le aralarında yaş farkı vardır, sonra Nihal kendilerine “göz kulak olunması” için bırakılmış biridir ve bu türden temel dinamiğini “güvenin” oluşturduğu bir zeminde ilişkinin aşka dolayımlanması şüphesiz vicdanı zorlayan bir durumdur. Fakat şunu da gözden kaçırmamalı ki, bu “koşullar” en başından beri ortada olduğu halde, Ender ne duygusal olarak

ilişkinin bu yöne evrilmesine mani olabilmış, ne de cinsel arzularının önüne geçebilmiştir. Öyleyse, şimdi daha da kritik olan şu soru eldedir: Eğer bu “koşullar” olmasa, Nihal gayet “normal” şartlarda karşısına çıkmış olsa, Ender bu ilişkiyi kesintiye uğramaktan kurtarabilecek midir? Bu hipotetik (olmaya mahkum) soruya, belki Ender’in aktarımındaki bazı başka izlerin sürümü yapılarak yanıt aramalıdır. Doğrusu, Ender’in Nihal’den önceki ilişkilerine adeta bir toplu ansıma sunduğu bir paylaşımı, ilgili hususa dikkate değer kayıtlar düşer niteliktedir:

Ortaokulda, şimdi bir gazetede “ses getiren” köşe yazıları yazan “Batılı düşünceleri önemsemiş” bir yazarın kitabını okurken içimi gıcıklayan satırlar, bu dünyada sevişmek diye bir şey olduğunu, kolaycacık sevişen kadınların olduğunu öğrenmenin heyecanı ve erkeklilikte yarattığı tatlı sızı. (...) Yine ortaokulda Hilmi’nin (...) bir okul çıkışı eve dönerken, kızların göğsü kıllı erkeklerden tahrik olduğunu söylemesiyle duyduğum ürküntü ve eziklik. Aynanın karşısında geçen saatler. Bunun bir mahkumiyete dönüşmesi. (...) Sonra [lisede] Zuhâl’in kendisini bana layık bulmadığını söyleyerek kafesinin kapısını zarif bir yalanla kapatması. (...) Büyük hezimet Çetin! Erdemliğin başıma vurduğu o günlerde kadınlarla ilişkilerde bir eşik olduğunu, ancak bu eşğin aşılmasının, ilişkilere yüklediğim romantik-platonik anlam yüzünden bir hayli zor olduğunu düşünüyordum (Bıçakçı, 2015: 159).

Bu tabloda “kopuşu hazırlayan unsurlara” yakından bakmak yerinde olacaktır. Birinci deneyimde, en dikkat çeken husus, cinsel arzunun, herhangi bir aşk önkoşulu içermemesi ve doğrudan “yabancı” biri ile koşutluk temin etmesidir. Bu noktada, “aşk” ile “(cinsel) arzu”, kanıksanmış bütünleşikliğinin dışındadır. Nitekim Diamond’a göre, aşkı, “tutkunun belirleyici olduğu ilk evresi” ile “şefkatin daha ön plana çıktığı ikinci evresinden” müteşekkil ikili bir yapı olarak düşünmek gerektiğinde dahi, cinsel arzu bu sürecin ilk aşamasının ön koşulu değildir (2004: 116). Zaten, sanılanın aksine, cinsel arzu-yu tayin eden östrojen ve androjen hormonları, duygusal bağı belirlemede etken değillerdir (Diamond, 2004: 117). Öyle ki, bu ikisi arasındaki geçişkenlik, daha ziyade tarihsel süreçte, kültürel olarak gerçekleşmiştir. Cinsel arzu, uzun süreli bir ilişkinin inşasında güçlü bir güdüdür ve yetişkinler bu güdü adına genelde âşık oldukları kişi ile platonik bir ilişki yaşamak yerine cinselliği tercih etmişlerdir. Oysaki aşk ve cinsellik noktasında, biri için diğersinin varlığı elzem değildir (Diamond, 2004: 118). Ender de, bu birinci deneyiminde, (cinsel) arzusunu tatminin ötesinde duygusal bir beklenti ortaya koy-

maz. Fakat bu tatminin söz konusu yaş ve yıllar için olanaksızlığı, bir tür travma ve ardılı olan obsesyona açık bir zeminde konuşlanır.

Öte yandan ikinci deneyimde, “erkeğin göğsünün kıllı oluşunun kadınlar için daha tahrik edici” olduğu ön bilgisinin, o yıllarda kendisinde bu “kazanımlı” alanı göremeyişi nedeniyle, Ender üzerinde yarattığı yıkım izlenir. Burada ise, sosyal söylemlerin birey üzerinde baskılayıcı/zorlayıcı yönü belirleyici olmaktadır. Üstelik bu, “doğrulanabilir” bir bilgi de değildir. Öyle ki, bu hususta yapılan araştırmaların daha farklı bir sonuç ortaya koyduğu görülmektedir. Sözgelimi, ilgili bir araştırmaya göre, Kamerun’un Bakossi kadınları ortalama ölçüdeki göğüs kılını çekici bulmakta, Brezilya ve Çek Cumhuriyeti’nde kadınlar çok hafif/kısa göğüs kılını tahrik edici saymakta, Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Yeni Zelanda, Finlandiya, Slovakya ve Türkiye’de ise genel olarak kılın yer almadığı göğüs kadınlarca daha cazibeli addedilmektedir (Dixson vd., 2018: 134). Şu halde, olgusal karşılığının çok şaibeli olduğu bir “bilgi”, sosyal diskurların içinde gerçeklik kazanarak Ender için kendisini noksanlı hissettiği yıkıcı bir unsura dönüşmekte, bu da “ilişkilerinde uzaklaşma” yol açan travma noktalarından bir diğerini oluşturmaktadır.

Üçüncü deneyimde –Zuhal’in kendisini Ender’e layık bulmadığını söyleyerek ondan uzaklaşmasına açılan– ise sorun, “yalan”ın kendisinden kaynaklanır. Bunun varacağı nihai nokta, geniş tabanlı bir güven kaybı olacaktır. Esasında karşı tarafı incitmekten sakınmayı öngören ve yapıcı olacağı varsayılan bu (yalana dayalı) bildirim alanı, ortaya konan bildirim değil, bildirim temelini oluşturan yalanın kendi gerçekliğinin belirginleşmesiyle yıkıcı bir hal alır (Cole, 2001: 125). Ender’in, önceki deneyimlerinin eseri olan “kendine güven kaybının” yanına, şimdi de ilişkide “karşısındakine güvenmeme” durumu eklenmiş gibidir.

Son bir yıkım da, bizzat Ender’e içkin kişisel-kültürel alandan gelir. Ender, “ilişkilerine romantik-platonik bir anlam yüklediğini” ifade etmektedir. Yine konu ile ilgili saha araştırmalarına dönecek olursa, kadınlarda genelde özgüven eksikliği platonizme yol açarken, erkeklerde genellikle bozulan bir ruhsal dengenin, arzu baskılanımına ve bunun da platonizme neden olduğu gözlenmiştir (Cramer & Donachie, 1999: 766). Fakat bu durum, kabul etmeli ki, bir döngü içinde, ruhsal dengeyi daha da bozucudur. Nitekim Ender’in –özelde Nihal, genelde kadınlar noktasında– ilişkilerini kopuşa götüren, -iddia edildiği gibi eşcinsel yönelimleri değil-, geçmişten getirdiği yıkımları olsa gerektir. Tıpkı Çetin’le olan ilişkisinde olduğu gibi, geçmiş, kadınlarla olan ilişkilerinde de an’ın içinde var olmayı sürdürmekte, şimdiye/geleceğe “müdahale etmekte” ve onun doğal/olması gereken seyrini

bozarak, teşekkül ve tekâmül ihtimalini akamete uğratmaktadır. Fakat bu durum, bir kısır döngüyü de beraberinde getirir. Çünkü teşekkül ve tekâmül edemeyen her ilişki, kendisini değersiz hissetme, umutsuzlaşma ve yeni ilişkinin sürerliliğini sağlayabilecek enerjiden uzaklaşma anlamına da gelir. Önceki yıkımları nedeniyle, fazlaca romantik (belki melodramatik) ve platonik itkilerle yola çıkan birey, ilişkisini belli bir tamamlanmışlık hissine taşıyamadığından, şimdi kendisini değersiz hissettiği, umudunu eksilttiği bir zemindedir ve bu onu romantik-platonik çizginin gerçekliğine, hatta kaçınılmazlığına (kendi adına başka türlüünün olanaksızlığına) daha fazla itmektedir (Baumeister & Dhavale, 2006: 54). Bu, aslında bundan sonraki ilişkilerin gidiş yönü için de belirleyicidir. Nihal de, Ender için, bu halkanın parçası olmaya yazgılıdır.

Zaten “umutsuzca sevme”, “bir yere varmayacağını bile bile âşık olma” halinin izlerine, neredeyse Nihal’in yer aldığı her karede rastlamak olasıdır. Başlayan bu ilişkinin bitmesi fikri, Ender’de sürekli olarak var olan bir düşünce/histir ve üstelik bu bitiş duygusu, “ölüm” gibi geri dönüşü olmayan, kaçınılmaz, mukadder bir bitiş algısına açılır: “O kıştan bir gün önce, karlı bir günde, Ulus’a doğu yürüdüğümüzde, bir şeyin başındaydık. Sonra bitti. Başlayan ve biten şeyler Çetin, ölümlü olduğumuzu hissettiriyor bana, ölecekmişim gibi oluyorum” (Bıçakçı, 2015: 134). Nitekim Nihal Amerika’ya, ağabeyinin yanına temelli olarak giderken deneyimlenen ayrılık ânı da, son derece beklenen, alışageldik, adeta olması gereken bir çizgide neşet eder: Her şey o kadar kanıksanmış bir yazgının güdümündedir ki, ayrılık ânı da gayet sıradandır ya da sıradanlaştırılmıştır: “Onun bavullarını taşıdık. Ona baktık. Onu kucakladık. Ona el salladık. Evimize geri döndük” (Bıçakçı, 2015: 161). Bu kısa ve basit cümlelerle belirlenmiş söz alanı, dramatik bir ânı bir tür “yüzeyselleştirerek” etkisini azaltmak türünden içsel bir çabayı içeriyor olabileceği gibi, aslında Ender adına sürece hazırlanmışlığı, beklentiyle gayet uyumlu bir durumun varlığını da tanımlar. Bu noktada, alternatif bir yorum, Özgültekin’e aittir:

Bu melankolik özdeşleşmenin boyutlarından birisi, Butler’in de dediği “olunmayan şeye duyulan arzudur”. Buna göre erkek olmanın ön koşulu bir kadın olmayı reddetmek olduğu kadar, hiç olunamayacak “kadını” da arzu etmektir. Bu çerçevede Nihal, hem karakterlerin aynı zamanda sahip oldukları “orta yaş melankolisine” uğramamış genç ve güzel bir kadın olması hem reddedilmiş özdeşleşmeyi temsil etmesi, hem de aslında kaybedilmiş nesnenin melankolik özdeşleşmesi anlamında ona aynı anda âşık olmaları

nedeniyle kendi bedenlerine almaya çalıştıkları inkâr edilmiş bir aşkın öznesidir. Tamamen fantazmagorik bir özne olarak Nihal'i, Ender ve Çetin'in birbirleriyle sevişmemelerinin bir başka bedende-ki fantezisi olarak ele almak mümkündür (2020: 68).

Bununla beraber, değerlendirmenin sorguya açık kimi taraflarının bulunduğunu belirtmek gerekir. Öyle ki Ender, kadınlarla olan ilişkilerinde, - anlatıda gözlemlendiği ve yukarıdaki incelemelerde ortaya konduğu üzere- “orta yaş melankolisine” uğramadan önce de çok farklı bir seyirde değildir. Nihal, bu melankoliye uğramamış, genç ve güzel bir kadın olduğu için, “eşcinsel” Ender'in (ve tabii Çetin'in) kendi bedenlerine almaya çalıştıkları bir fantazyaya imgesi olarak nitelendirilmektedir. Fakat eşcinsel erkeklerde özellikle bu tür bir yönelimin varlığı, hangi araştırma ve bulgulara dayandırılmaktadır? Zira eşcinsel erkeklerde “orta yaş melankolisine uğramış”, belli bir yaşın üzerindeki kadınları model alma, onların bedenleriyle öykülenim/özdeşim (avami bir ifadeyle, “yaşlı kadın” gibi davranma/olma temayülleri) de çok (hatta daha bile fazla olarak) yaygındır. Meseleye zaten eşcinsellik noktasından yaklaşmanın sorunları yukarıda ortaya konduğu gibi, “örtük” ya da “baskılanmış” eşcinsellik noktasından bakmak da çok yerinde olmayacaktır. Bu konuda yapılmış çalışmalar ortaya koymaktadır ki, -genel ve beklenen yönelimlerinin aksine olarak- bazen heteroseksüel bireyler kendi hemcinslerine, (gerek erkek gerekse kadın) eşcinseller ise karşı cinsten birine (de) âşık olabilmektedirler. Fakat bu örneklerde cinsel arzu sözü konusu değildir. Bir başka deyişle, eşcinsel olmayan biri kendi hemcinsine, bir eşcinsel de karşı cinsten birine aşka benzer duygusal bir yakınlık duysa da, onunla cinsel anlamda birlikte olma arzusu taşımaz. Bu noktada, cinsel arzunun aslında duyulduğu, fakat bireyce gizlendiği yönünde iddialar varsa da, konunun birinci elden muhatabı kişilerin bildirimleri bu (hipo)tezi doğruluyor değildir. Bir başka ifade ile kendi hemcinsine de cinsel istek duyduğunu ama bunu baskıladığını söyleyen bir heteroseksüel bireye rastlanmadığı gibi, eşcinsel bireyin de benzeri bir biçimde karşı cinse cinsel arzu duyduğu fakat bunun üstünü örttüğü beyanına tesadüf edilmemiştir (Diamond, 2004: 116).

Aslına bakılırsa, bu noktada anlatıda irdelenen, “eşcinsellik olgusalıkları” değil, “erkeklik rolleri ve tanımlarıdır”. Zira anlatıda kanıksanmış aşklar kadar, kanıksanmış erkek rollerine de bir itiraz vardır (Vahapoğlu, 2018: 149). Ender, ilişkilerinde -gerek Çetin'le gerek Nihal'le- aslında “hegemonik erkekliğin muhkem duvarlarını” da çatlatır (Vahapoğlu, 2018: 158). Ender'in şu iç söylemi, bu durumu fazlasıyla açık edicidir:

Bir tuhafılık yok mu bu yazdıklararımda? Sanki bu dünyadaki tarihim yalnızca bir erkeğin tarihiydi. Ben sanki bir erkek dışında başka bir şey değildim. Nihal, daha doğrusu ona beslediğim yaşanmamaya mahkûm aşk, beni bir erkeğe indirgemişti. İki yıl boyunca bütün sınıflandırmaları kadın ve erkek başlıkları altında yapmaya zorlamıştı (Bıçakçı, 2015: 160).

Ender, bu bağlamda, ilişkilerinde olduğu gibi, “toplumsal cinsiyet kimliği” noktasında da “özgür ve tanımsız (olmayı yeğlediği) bir bölgededir”; ilişkileri gibi toplumsal cinsiyet kimliği de -en azından hâlihazırdaki normlar dâhilinde- bir noktaya konumlanabilir olmaktan uzaktır. Bu, onun yaşantısına sancı ve buna bağlı bir melankoli ekler. Ancak bu melankolik hal, Freud’un değerlendirmesinde olduğu gibi bireye zarar veren, “bertaraf edilmesi” gereken bir noktada yer almaz. Aksine, Benjamin’in yaklaşımına uygun bir biçimde, yaşama karşı kendi duruş noktasını ifade etmeye yardımcı olan bir potada konuşlanır (Çapkin, 2017: 75). Bu nedenle aslında aynı zamanda “sağaltıcı” bir hali içerir. Ortada sureta bir çözümsüzlük varsa da bir “kriz” yoktur. “İlişkileri ve de toplumsal cinsiyet kimliklerini yaşama biçimlerinden” sadece bir tanesi yaşıyor ve bu, ilişkilerin ve söz konusu kimliklerin -Ender nazarında- kabullenilmiş bir türüdür. O yüzden ki Ender Nihal’e olan ilgisinde bir sorun görmez; asıl sorun, bu çok doğal ve (kalıplardan azade, tamamen ona özgü olduğu için de) “sahici” hissin masumiyetinin dışarıdan görülemeyişidir. Ender bu noktada şunu söyler: “Bizim büyük çaresizliğimiz Nihal’e âşık olmamız değil, sesimizin dışarıdaki çocuk seslerinin arasında olmayıştıydı. Asıl büyük çaresizlik buydu” (Bıçakçı, 2015: 102).

Sonuç: Geçmiş Obsesyonlu İlişkilerin Zamanla İçselleştirilerek Birciklik Halinin Mimarı Durumuna Gelməsi

Bütün bu gözlem ve değerlendirmelerin sonrasında, Ender’in ilişki ve duygu dinamiklerine ilişkin “tabloyu” şu şekilde betimlemek olasıdır: Ender’in karşı cinsle ilişkileri noktasında geçmişinde travmatik deneyimleri söz konusudur. (Şüphesiz bu travmatik alanları hazırlayan sosyal-bireysel dinamikler de öncesinde yer alır.) Bu deneyim ve travmaların güdümünde, yaşadığı ilişkiler sürekli olarak “askıda bırakılmak” durumunda olmuş, teşekkül ve tekâmüllerini tamamlayamadan kalmakla yazgılanmışlardır. Bununla beraber, geçmişten bugüne gelen süreçte izlenen bu dinamik, bir taraftan söz konusu travmayı da beslemekte, geçmiş(teki ilişkiler) tamamlanmadığı, hep bir “yarıda kalmışlık” duygusunu beraberinde taşıdığı için, ait oldukları zamanda bırakılamamakta, her seferinde yeni bir travmatik oluşumla bugüne taşınmakta, ilişkiler hep geçmişin gölgesinde ve güdümünde

var olmaktadır. Öyle ki, halkaya yeni eklenen ilişkiler sürekli tekâmül hissine ulaşmadan kalmakta, bu duygu sürekli geçmişe dönmeye eğilimli bir hali hazırlamakta, her yeni ilişkide “geçmişte tamamlanamayan bir anın arzusunu” yatmaktadır. Belki bu noktada yaşça kendisinden küçük ve aynı zamanda eskiden tanıdığı, bu yanıyla her iki bağlam noktasından geçmişe tutunan Nihal’in “seçilmiş” olması da tesadüfi değildir. Zaten Ender’in Nihal’e adeta “platonik bir (liseli) âşık” gibi davranmasının altında yatan koşul, aralarındaki yaş farkı kaynaklı bir çekince değil; geçmişte “yaşanmamış” ya da “tamamlanamadan kalmış” (eski, belki de ilk) ilişkiyi yeniden yaşama güdüsü olmalıdır.

Geçmiş, o kadar düzenleyicidir ki onun yaşamında, bu durum Çetin’le olan ilişkisine de hâkimdir. Süregelen bir birliktelikleri olduğu halde, devamlı olarak onunla geçen deneyimlerini anmakta, özlem kavi bir duygu olarak ilişkilerine sürekli eşlik etmektedir. Zaten Çetin’le bu sıra dışı ilişkisinin varlık sebebi, biraz da, Çetin’in “geçmişin hâlen yaşa(n)maya devam ettiği” sanısını en etkin biçimde sunabilme erkini elinde bulunduran kişi olması nedeniyledir. Hatta şimdi Çetin ve Nihal’le olan tüm o yaşanmışlıklarını yazmaya kalkmasının da, yine geçmişe yaşa(t)ma arzusundan çok uzak olmadığı düşünülebilir. Üstelik bunu doğrudan “bir anı metni” biçiminde yazması olası iken, form olarak “Çetin’e hitaplı bir mektup” biçiminin benimsenmiş olması da tüm o geçmiş deneyimlerinin halen –biriyle paylaşılan– günün mevzu olduğu intibaini kendisinde uyandırmaya yönelik içsel bir çabayla alakalı olsa gerektir. Ne de olsa “anı”, yaşanılanı geçmişe hapsedmeye daha namzetken, “mektup” formu onu bugün-de var etme yanılısamasına çok daha yatkındır.

Ender adına, “geçmişle – şimdi” arasındaki döngü sürekli var olmakta, fakat bundan başka türlüünün mümkün olmadığına kani olmak ya da hiç tanınmamış başka türlü bir ilişkinin varlığından kaçınmak da, döngüyü aynı zamanda sığınılan, arzulanan bir alana dönüştürmektedir. Bundan dolayı, Ender’in “ilişki evreninin” yıkıcı olduğunu düşünmek zordur. Bütün bu ilişkiler ağı, diğer başka ilişkilere benzemezlik hali içinde, aslında Ender’in ilişkilerinin “eşsiz” olmasını da sağlamakta, ilişkilerini “ona özgü” kılmaktadır. Ender şimdi ilişkileri ve duyguları ile özeldir, özgündür, biriciktir. Bu halinde ona, travmadan neşet etmiş ilişkilerini travmatize etmeden sahiplenme noktasında güç verdiği şüphe yoktur. Elde olan ne buhran ne kriz, sadece –ona ve ilişkilerine kendi rengini veren– *soft* bir melankolidir.

Kaynakça

- Alnasuan, Aryaf (2016). "The Color of Sex: Book Review". *American Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 2: 1-4.
- Baumeister, Roy F. & Dhavale, Dawn (2006). "Two Sides of Romantic Rejection". *Interpersonal Rejection*. Ed. M. R. Leary. Oxford University Press, 54-71.
- Bıçakçı, Barış (2015). *Bizim Büyük Çaresizliğimiz*. İletişim Yayınları.
- Çapkın, Nazım (2017). "Barış Bıçakçı's Our Grand Despair: Dealing with the Fugitive Past in the Crystalline Structure of the Text". *FE Dergi*, 9(1): 71-79.
- Cole, Tim (2001). "Lying to the One You Love: The Use of Deception in Romantic Relationships". *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(1): 107-129.
- Connell, Raewyn (1987). *Gender and Power: Society, The Person and Sexual Politics*. Basil Blackwell Publishing.
- Cramer, Duncan & Donachie, Marie (1999). "Psychological Health and Change in Closeness in Platonic and Romantic Relationship". *The Journal of Social Psychology*, 139(6): 762-767.
- Davis, Murray S. (1983). *Smut: Erotic Reality/Obscene Ideology*. The University of Chicago Press.
- Diamond, Lisa M. (2004). "Emerging Perspectives on Distinctions Between Romantic Love and Sexual Desire". *Current Directions in Psychological Science*, 13(3): 116-118.
- Dixon, Barnaby J. vd. (2018). "Cross-Cultural Variation in Women's Preferences for Man's Body Hair". *Adaptive Human Behaviour and Psychology*, 5(2): 131-147.
- Duncan, Simon vd. (2013). "Why Do People Live Apart Together?" *Families, Relationships and Societies*, 2(3): 323-338.
- Foucault, Michel (1978). *The History of Sexuality, Vol.2*. Pantheon Books.
- Freud, Sigmund (1996). *Düşlerin Yorumu I*. Çev. Emre Kapkın. Payel Yayınları.
- Genette, Gerard (2011). *Anlatının Söylemi: Yöntem Hakkında Bir Deneme*. Çev. F. B. Ayder. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Howells, Christina (2000). "Sartre: Desiring the Impossible". *Philosophy and Desire*. Ed. Hugh Silverman. Routledge Publishing, 85-95.

- Janssen, Diederik F. (2008). "First Love: A Case Study Quantitative Appropriation of Social Concepts". *The Qualitative Report*, 13(2): 178–203.
- Özgültekin, Fatih Serdar (2020). "Heteroseksüel Melankoli ve Eşcinsel Kateksis: Bizim Büyük Çaresizliğimiz Üzerinden Bir Tartışma". *Moment*, 7(1): 57–71.
- Paz, Octavio (1995). *The Double Flame: Love and Eroticism*. Harcourt Barce and Company.
- Popa, Tudor & Delcea, Cristian (2019). "Voyeurism and Scopophilia". *International Journal of Advanced Studies in Sexology*, 1(1): 53–55.
- Proyer, Rene vd. (2018). "Beyond the Ludic Lover: Individual Differences in Playfulness and Love Styles in Heterosexual Relationships". *American Journal of Play*, 10(3): 265–289.
- Proyer, Rene vd. (2019). "Adult Playfulness and Relationship Satisfaction: An APIM analysis of Romantic Couples". *Journal of Research in Personality*, 79: 40–48.
- URL-1: "Barış Bıçakçı". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baris-bicakci> (Erişim: 10.12. 2024).
- Vahapoğlu, Bengü (2018). "Muhkem Duvarda Yeni Bir Çatlak: Veciz Sözlük, Bizim Büyük Çaresizliğimiz ve Sinek Isırıklarının Müellifi Romanlarında Eleştirel Erkeklik Kurguları". *Monograf*, 10: 142–164.
- Velling, Lisa L. M. vd. (2013). "Self-Reported Sexual Desire in Homosexual Man and Woman Predicts Preferences for Dimorphic Facial Cues". *Archives of Sexual Behavior*, 42(5): 785–791.
- Zima, Peter V. (2016). "Love and Longing: Absolute Desire from Romanticism to Modernism". *Primerjalna Književnost*, 39(1): 77–89.

"COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*